

Diplomatski zvezek

maj 2024

št. 6

Obeležitev vstopa Slovenije v EU
Avtor: Foto Bobo

UVODNIK

Drage bralke, dragi bralci,

Pomlad se nadaljuje v duhu zaznamovanja 20. obletnic. Ministrstvu je prinesla državno odlikovanje »zlati red za zasluge« za njegovo osrednjo vlogo pri uresničitvi ključnih zunanjepolitičnih ciljev države – vstopu v Evropsko unijo in zvezo NATO. Če je bila to tema Diplomatskega zvezka v marcu, je v maju v ospredju EU. O trenutku vključitve in pridobitvah članstva v EU za Slovenijo smo se pogovarjali z državnim sekretarjem ministrstva Markom Štucinom.

Pomlad je tudi čas prebujanja narave, ki nas vedno znova opominja na svoje omejene zmogljivosti. Da bi se tega bolje zavedali, so tu različni »svetovni dnevi«, ki naj bi povečali osveščenost ljudi ter prispevek slehernika k trajnosti in prihodnosti. Spomladi si sledijo svetovni dan vode (22. marec), Zemlje (22. april) in čebel (20. maj), zato o njih v tokratni številki razmišlja sodelavka Petra Kežman. Slovenska diplomacija pa praznuje 22. maja in tokrat se spominjamo dogajanj na ta dan: »Bilo je ... leta 1992.«

Da je diplomacija vedno bolj interdisciplinarna, dokazuje tudi odličen projekt, ki so ga zastavili naši kolegi iz veleposlaništva v Ottawi. Preberite si o SCI_ART ter o sodelovanju in povezovanju akademikov, kulturnikov in znanstvenikov ter o vlogi diplomacije pri tem. Predstavljamo tudi Center za evropsko prihodnost – ustanovo, s katero MZEZ tesno sodeluje pri mnogih izjemnih projektih, med drugim tudi pri BSF. Ta tokrat predstavlja svoje delo z mladimi – Young BSF. Ker na mladih svet stoji.

Pa prijeten prehod v poletje in se beremo spet julija.

Veleposlanica Sabina Stadler Repnik, urednica

“

»Slovenija se je v dvajsetih letih članstva v EU izkazala kot zagovornica miru.«

Tanja Fajon
ministrica za zunanje in evropske zadeve

”

VSEBINA

- 20 let članstva Slovenije v EU
- Intervju z DS Markom Štucinom
- Center za evropsko prihodnost
- Okoljska diplomacija v objemu pomladi
- Mladi Blejski strateški forum
- Bilo je...
- DKP - tokrat izbrano
- Zadnja stran

INTERVJU – MAG. MARKO ŠTUCIN

Dvajset let članstva Slovenije v Evropski uniji je zagotovo pomemben mejnik. Kmalu za tem, leta 2007, je naša država postala tudi članica schengenskega območja in prevzela skupno valuto evro, s čimer se je polnopravno in v celoti vključila v Unijo, tudi na področju skupne varnostni in obrambe.

O pomenu članstva Slovenije in njeni vlogi znotraj EU smo spregovorili z državnim sekretarjem MZEZ mag. Markom Štucinom. Kot dobri sodelavci se v intervjuju tikamo.

Kratek življenjepisa: Marko Štucin je diplomiral na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani na temo temeljnih evropskih vrednot, del študija pa je opravil tudi na univerzi Mykolo Romerio v Vilni. Na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani je magistriral iz mednarodnega prava. V Ministrstvu za zunanje in evropske zadeve je kot karierni diplomat zaposlen od leta 2006. Služboval je na veleposlaništvih v Berlinu in Haagu. Junija 2022 je nastopil funkcijo državnega sekretarja.

Kako si leta 2004 gledal oz. videl priložnosti, ki so se odprle s članstvom v EU?

V letih pred vstopom sem kot študent prepotoval celotno Evropo in pri meni – enako kot pri veliki večini Slovenk in Slovencev – takrat ni bilo nikakršnega dvoma, da je to skupnost, v katero spada tudi naša država. Odpiranje mej, uvajanje skupne valute, možnost študija v tujini, vse to so bile koristi, za katere smo bili prepričani, da jih bomo kmalu deležni tudi sami. Zdelo se mi je, da je ta pot edina logična.

Z današnje perspektive mi je seveda jasno, da proces približevanja niti slučajno ni bil enostaven. Vanj je bilo vložena ogromno truda majhne, a izjemne skupine posameznikov, ki je Slovenijo prek pogajalskega procesa pripeljala v Unijo.

Ta skupina je zaradi svojih zaslug pred dnevi od predsednice države prejela zlati red za zasluge in danes sem hvaležen, da so bili nekateri od teh posameznikov moji mentorji. Še danes so to ljudje, na katere gledam z velikim spoštovanjem. Velikega pomena je pri vstopanju v EU igrala tudi politična enotnost. Takšna enotnost bi nam prišla še kako prav pri vprašanjih, ki bodo v prihodnjih letih ključna za našo prihodnost.

In kaj ti pomeni danes, ko opravljaš funkcijo državnega sekretarja, med drugim pristojnega za evropske zadeve?

Praktično celotno kariero sem se ukvarjal z evropskimi zadevami. Iz evropskega prava sem diplomiral in magistriral. Kdorkoli želi na področju evropskih zadev svoje delo opravljati dobro, mora zelo dobro poznati pravno in politično strukturo EU ter zakonitosti delovanja vseh institucij. Na trenutnem delovnem mestu imam dober horizontalni pogled na položaj naše države znotraj Unije in ocenjujem, da je Slovenija po 20 letih članstva dobro umeščena.

Sodelavci, ki se v MZEZ in drugih ministrstvih ukvarjajo z evropskimi temami, so uspeli ustvariti učinkovito koordinacijsko strukturo za uveljavljanje slovenskih interesov znotraj EU. Seveda je možnosti za izboljšave še precej, vendar imamo osnovo. V to strukturo bi morali v naslednjih letih pritegniti čim več mlajših sodelavcev, saj je treba zagotoviti generacijski prehod in ohraniti znanje na tem področju.

Državni sekretar Marko Štucin (prvi z desne) s kolegi EU ministri na zasedanju Sveta za splošne zadeve (GAC)
Avtor: EU/newsroom

Če bi moral povzeti v treh do petih točkah – kaj je članstvo v EU v preteklih dveh desetletjih prineslo Sloveniji in njenim prebivalcem?

Ne vem, ali se dovolj dobro zavedamo ključnih pridobitev evropske integracije: Evropska unija je mirovni projekt, nadgrajen z gospodarskim sodelovanjem med državami in z vzpostavitvijo enotnega trga.

Zato bi rad zaključil z dvema poudarkoma. Prvič, menim, da je Sloveniji v dvajsetih letih članstva v zvezi Nato uspelo preseči svoj »ranjeni spomin«. Zgradili smo namreč trdne odnose s staro – sosednjo – članico zavezništva in se vsestransko angažirali v regiji, od katere smo leta 1991 tako obupano skušali pobegniti. In drugič, ko se oziram na prehojeno pot, v Sloveniji ne moremo drugače kot razmišljati o razlogih za nenadno utrujenost – če ne celo naveličanost – glede Zahodnega Balkana, zlasti med tistimi, ki so nas še pred nedavnim poučevali o potrebi po odgovornosti do regije.

Zato izražam iskreno upanje, da bo v preostalih tednih in mesecih pred vrhom v Washingtonu vseeno možno zbrati kritično število zaveznic, ki bodo skupaj poskrbele, da si na vrhu zveze Nato njihovi šefi držav in vlad zastavijo tudi vprašanje o »nedokončanem poslu« zavezništva, ki je evroatlantska integracija Zahodnega Balkana.

Kako dobro je Slovenija zastopana v strukturah EU? Po čem je v EU prepoznana?

Radi poudarjamo, da je Slovenija s članstvom pri odločanju postala enakovredna velikim državam v Uniji. Na papirju, pri odločanju s soglasjem to drži, vendar bi bilo precej naivno, če se ne bi zavedali realne moči posameznih držav članic.

Slovenija je glede na objektivne okoliščine dobro zastopana v evropskih strukturah, vendar je to eno od področji, kjer bi lahko naredili še bistveno več. Pri tem bi morali dati prednost interesom države pred osebnimi interesi in si prizadevati, da na ključna mesta v institucijah resnično kandidiramo najboljše kadre. To, da na mestu generalnega direktorja v Evropski komisiji še ni bilo Slovenca, ni nekaj, kar bi nam bilo v ponos.

Smo pa lahko, na primer, ponosni na dobro zastopnost Slovenije na mestih veleposlanikov EU. Prepoznavnost Slovenije v EU je dobra. Poznajo nas kot načelno in konstruktivno državo članico ter kot državo, ki ima na posameznih področjih, na primer glede širitve EU, zelo razdelana stališča, ki jim pogosto prisluhnejo tudi največje države članice.

Slovenija se zelo zavzema za širitev EU, posebej z državami Zahodnega Balkana. Zakaj? V čem vidimo to nujnost?

Slovenija je med državami članicami ena najglasnejših zagovornic širitve EU iz preprostega razloga. Na lastni koži smo občutili, da evropska integracija deluje. Slovenija bo dolgoročno varna in uspešna država le, če bo del varne in uspešne regije, zato je v našem strateškem interesu, da si prizadevamo za čim prejšnjo širitev EU na države Zahodnega Balkana in tudi na preostale države kandidatke. Zgolj kot primer naj navedem, da se je blagovna menjava med Slovenijo in Hrvaško od vstopa Hrvaške v EU v manj kot desetih letih povečala za več kot trikrat. Podobne pozitivne učinke pričakujemo tudi ob vstopu drugih držav iz regije v Unijo.

Širitev je strateškega pomena tudi zaradi konsolidacije evropske celine. Ne moremo si več privoščiti, da praktično sredi Evrope ohranjamo poligon za merjenje moči med velikimi silami, na katerem je v zgodovini izbruhnilo že več regionalnih in celo svetovnih konfliktov.

Kakšna je prihodnost EU? Globoko so jo namreč pretresli finančna in migrantska kriza ter brexit. Izhaja EU iz vsega tega močnejša?

Evropska unija že od samega nastanka Evropske skupnosti za premog in jeklo pred skoraj 70. leti deluje kot krizni projekt. Sproti se reformira in prilagaja novi stvarnosti. Širi se z novimi državami. V mednarodni skupnosti bi jo lahko primerjali z živim organizmom. Unija je iz številnih kriz izšla močnejša, vendar pa so izzivi, s katerimi se sooča, vedno večji. Od varnostnih, podnebnih in gospodarskih izzivov do prilagajanja novim tehnologijam.

Vse države članice si morajo iskreno in brez predaha prizadevati, da Unijo naredijo boljšo, saj v današnjem svetu in svetu, ki prihaja, Evropa preprosto mora držati skupaj, če želi ostati konkurenčna in varna. 20. obletnica članstva Slovenije v Uniji je odlična priložnost za premislek, kako bi Slovenija lahko dodatno pripomogla k izboljšavam znotraj skupnosti.

Ima EU alternativo?

Ima. Vendar si je ne želimo.

POČASTITEV 20. OBLETNICE ČLANSTVA SLOVENIJE V EU

Slovenija je 1. maja 2004 v EU vstopila skupaj s Češko, Slovaško, Madžarsko, Poljsko, Litvo, Latvijo, Estonijo, Ciprom in Malto. To je bila največja širitev v zgodovini Unije. Leta 2007 sta v EU vstopili Romunija in Bolgarija, leta 2013 pa še Hrvaška – in to je bila tudi zadnja širitev Unije doslej.

Ob letošnji okrogli obletnici članstva Slovenije v Evropski uniji so ta prelomni dogodek na različne načine zaznamovali v številnih krajih po vsej državi.

Na pobudo Predstavništva Evropske komisije v Sloveniji so se tudi slovenska mesta na predvečer širitve EU leta 2004 simbolno pridružila praznovanju po vsej Evropi. V barvah evropske zastave so bili osvetljeni ljubljansko Tromostovje, fontana in kužno znamenje na Glavnem trgu v Mariboru ter Grad Maribor, Celjski grad, Gimnazija Kranj, Rotovž v Novem mestu, dvorec Rotenturn v Slovenj Gradcu, Hočevanje mavzolej v Krškem, prireditveni prostor Park Vista ob Velenjskem jezeru ter občinska palača na Tartinijevem trgu v Piranu.

Posebno poslanico ob obletnici je 1. maja na Slovenke in Slovence doma in po svetu ter vse prebivalce Slovenije naslovila predsednica države Nataša Pirc Musar, v Državnem zboru od začetka leta potekajo številne aktivnosti in dogodki v počastitev obletnice, med drugim so na spletni strani [Parlamentarni pogled na 20 let v EU](#) predstavljeni prispevki posameznikov, ki so sooblikovali podobo prvih dveh desetletij članstva Slovenije v Evropski uniji. Osrednji dogodek praznovanja je bila slavnostna seja Odbora za zadeve Evropske unije, ki je potekala v torek, 7. maja 2024, v veliki dvorani Državnega zbora.

Državna počastitev ob 20. obletnici vstopa Slovenije v EU v Novi Gorici /Avtor: Foto Bobo

Vlada Republike Slovenije je ob obletnici oblikovala posebno spletno stran 20 let Slovenije v Evropski uniji, kjer je med glavnimi poudarki izpostavila praznovanje z mladimi. Osrednja prireditev v tem okviru je bila 8. maja v Celju.

Osrednja državna proslava pa je potekala 9. maja, na dan Evrope, v Novi Gorici. Poleg slovenskega državnega vrha sta se je udeležila evropski komisar Janez Lenarčič in nekdanji italijanski premier Romano Prodi, ki je leta 2004, skupaj s tedanjim slovenskim predsednikom vlade Antonom Ropom, Slovenijo pospremil v Evropsko unijo.

Ob robu proslave je v Novi Gorici potekal tudi pogovor ministrice Tanje Fajon z nekdanjimi evropskimi poslanci Borutom Pahorjem, Romano Jordan in Jelkom Kacinom ter nekdanjim komisarjem iz Slovenije Janezom Potočnikom. Video posnetek pogovora si lahko ogledate [tu](#).

Tudi naša diplomatsko-konzularna predstavništva so na različne načine zaznamovala 20. obletnico slovenskega članstva v EU, pri čemer so še posebej iskala sinergije s predstavništvi preostalih držav članic, ki so v Unijo vstopile hkrati z nami.

CENTER ZA EVROPSKO PRIHODNOST – CEP

Center za Evropsko prihodnost je Vlada Republike Slovenije ustanovila za krepitev evropske perspektive držav kandidatk in držav v evropski sosesčini. Osredotoča se na razvoj in krepitev državnih institucij, civilne družbe ter zasebnega sektorja v regiji, s čimer prispeva k regionalni stabilnosti in napredku.

V svojem dolgoletnem delovanju si je CEP nenehno prizadeval razvijati učinkovite dejavnosti za podporo posameznikom, organizacijam in vladam v regiji Zahodnega Balkana, Srednje in Vzhodne Evrope ter drugod. Organizacija je uspešno razširila svoje omrežje in vzpostavila trdne povezave z odločevalci, civilno družbo in akademskim svetom. Največja prednost organizacije predstavlja povezovanje vseh teh skupin skozi izvajanje različnih dejavnosti. Te vključujejo organizacijo treningov, izobraževanj, konferenc in seminarjev, pripravo publikacij in razprav ter izvedbo študijskih obiskov v želji po izmenjavi znanja.

CEP je uradni izvajalec slovenskega mednarodnega razvojnega sodelovanja za države jugovzhodne Evrope na področju gospodarskega, socialnega in političnega razvoja. Za seboj ima več kot 250 uspešno izvedenih projektov v celotni regiji. V letih 2023 in 2024 CEP izvaja štiri projekte razvojnega sodelovanja v Ukrajini, Srbiji, Severni Makedoniji in na Zahodnem Balkanu, ki jih podpira Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve (MZEZ) Republike Slovenije.

Od svojih začetkov leta 2006 se je ekipa CEP, ki je takrat štela le nekaj predanih posameznikov, do danes razširila na dvajset zaposlenih, ki izvajajo raznovrstne projekte in dejavnosti v okviru štirih tematskih stebrov: Blejski strateški forum, mir in varnost, regionalno sodelovanje in strateško komuniciranje.

Udeleženci BSF za mlade, 2023
vir: arhiv CEP

Ekipa Blejskega strateškega foruma skrbi za uspešnost vodilne mednarodne konference na podlagi tesnega sodelovanja z MZEZ, zunanjimi strateškimi partnerji, izvajalci in tehničnimi ekipami, ki vsako leto znova omogočijo izvedbo dogodka. CEP še posebej poudarja tudi vključenost mladih, zato že 13 let organizira Blejski strateški forum za mlade, ki ob osrednjem dogodku združuje mlade vodilne predstavnike in jih spodbuja k oblikovanju inovativnih rešitev za globalne izzive.

AKTUALNO

Področje miru in varnosti deluje na nacionalni, evropski in mednarodni ravni. Tu CEP koordinira projekte, ki krepijo vlogo EU pri zagotavljanju mednarodnega miru in stabilnosti.

Hkrati koordinira tudi nacionalni Center za izobraževanje in usposabljanje za napotitev v mirovne operacije in misije (POTC), ki pripravlja osebe za uspešno sodelovanje v mednarodnih misijah in operacijah ter tako prispeva k zagotavljanju miru in varnosti.

Regionalno sodelovanje se osredotoča na stabilnost in gospodarski razvoj ter aktivno sodeluje pri krepitvi zmogljivosti javnih institucij in njihovih uslužbencev na Zahodnem Balkanu, v Podonavju (EUSDR) ter v Srednji in Vzhodni Evropi.

Trenutno se intenzivno ukvarja s projektom digitalizacije v tej regiji in tako prispeva k trdni, varni in odporni Evropi ter močnejšim čezatlantskim zavezništvom.

Usposabljanje za napotitve v nevarna okolja v Golenici, 2023/vir: arhiv CEP

Usposabljanje: "Strengthening Societal Resilience and Countering Disinformation in 6 Western Balkans Countries", Portorož, junij 2023 /vir: arhiv CEP

Projekti s področja strateškega komuniciranja vključujejo usposabljanje in opolnomočenje diplomatov, vladnih komunikatorjev, medijskih organizacij in civilne družbe za komuniciranje v digitalnem informacijskem okolju, boj proti dezinformacijam, krepitev zaupanja med institucijami in državljani ter iskanje inovativnih načinov za izmenjavo znanja z občinstvom.

CEP mesečno objavlja in posreduje novičnik, v katerem povzame aktivnosti minulega meseca in prihajajoče aktivnosti.

Če želite slediti aktivnostim CEP, se lahko na novičnik naročite [tukaj](#).

OKOLJSKA DIPLOMACIJA V OBJEMU POMLADI

Razmišljaja: Petra Kežman

Letošnja pomlad podira nove rekorde. April je bil v svetovnem merilu že enajsti zaporedni najtoplejši mesec. V Sloveniji nam je v prvi polovici postregel z rekordno toplim ozračjem in morjem, v drugi pa vse do nižin pobelil ozelenelo pokrajino. Medtem je z oceanom obdana Mikronezija pestila rekordna suša, presušeni Zaliv pa so zalile zgodovinske poplave. Skrajni vremenski pojavi postajajo vsakdan globalne skupnosti – vse bolj intenzivni in uničujoči ter vse težje predvidljivi in pojasnljivi. Negotova ni le vremenska slika, ampak tudi prihodnost človeštva.

Poročilo o globalnih tveganjih Svetovnega gospodarskega foruma je tudi v letošnji izdaji obarvano zeleno. Na vrhu največjih tveganj prihodnjega desetletja so drug ob drugem štirje okoljski trendi: skrajni vremenski pojavi, kritične spremembe zemeljskih sistemov, izguba biotske raznovrstnosti in propad ekosistemov ter pomanjkanje naravnih virov. Po nevarnosti za človeštvo prehitvevajo bistveno bolj znana in priznana tveganja, kot na primer družbeno polarizacijo, kibernetko nevarnost in oborožene meddržavne konflikte.

Percepcija tradicionalno kratkovidne splošne javnosti tej dolgoročni dinamiki ne sledi. Obremenjena je z naraščajočo globalno negotovostjo in se težko osredotoča na težje otipljivo in slabše predstavljeno nevarnost prepočasnega reševanja okoljske krize. Pomladna raziskava Eurobarometra na pragu evropskih volitev jasno kaže, da so skrb volivcev za okolje – močno prisotno ob zadnjih volitvah leta 2019 – tokrat zasenčile druge skrbi: gospodarstvo, zdravje in varnost. Kako zelo je vse to troje pogojeno z zdravim okoljem, se zavedajo le redki.

Še dve leti časa za podnebno ukrepanje

Izvršni sekretar UNFCCC Simon Stiell je to podnebno utrujenost sredi aprila zdramil z opozorilom, da ima globalna skupnost le še dve leti časa, da reši planet. Prelomna točka segretja za 1,5 stopinje Celzija glede na predindustrijsko dobo je pred vrati – točka brez povratka, z neobvladljivo, neukrotljivo, nepopravljivo škodo za ljudi in planet. Tempo bi moral naraščati, a upada. Trenutni podnebni načrti so preskromni za radikalno znižanje izpustov do leta 2030, podnebne finance preskromne za učinkovito prilagajanje posledicam.

V oči bode, da sta ti odločilni leti hkrati tudi super volilni leti, ko je podnebni elan že tako težko ohranjati, kaj šele stopnjevat. Podnebna kriza ni tema, ki osvaja volivce. Njena nevarnost se zdi predaleč, njena cena previsoka. Po drugi strani pa so »zeleni« glasovi potrebni bolj kot kadarkoli prej. Države, ki gredo letos na volitve, povzročajo polovico svetovnih izpustov. Razlike med kandidati se merijo v milijardah ton ogljikovega dioksida. Samo v ZDA je ocenjena razlika do leta 2030 težka toliko, kot so letni izpusti EU in Japonske skupaj.

Zdravo okolje – človekova pravica

Medtem ko le 37 % Trumpovih volivcev pripisuje pomen podnebnemu ukrepanju, je globalna slika drugačna. Ko je družba Gallup nedavno anketirala 130.000 ljudi v 125 državah, si je 89 % od svojih vlad zaželelo močnejši podnebni angažma. Vse več jih to tudi aktivno zahteva kot svojo pravico. Letošnja pomlad je prinesla dolgo pričakovano sodbo Evropskega sodišča za človekove pravice o odgovornosti držav, da državljanje učinkovito zaščitijo »pred resnimi škodljivimi učinki podnebnih sprememb na življenje, zdravje, dobrobit in kakovost življenja«.

Slovenija je od nekdanj zastavonoša povezave med človekovimi pravicami in okoljem. V jedrni skupini s Kostariko, Marokom, Maldivi in Švico ima za sabo desetletje uspešnih prizadevanj, ki so privedla do priznanja človekove pravice do čistega, zdravega in trajnostnega okolja v Generalni skupščini OZN julija 2022. Pred njo pa je še zahtevnejše desetletje, morda celo več, ko bo mednarodna skupnost za upoštevanje te pravice morala vzpostaviti tudi pravno zavezujoč mehanizem. Prvi izziv bo na evropskih tleh, v Svetu Evrope, ki bo na to temo odločal že v prihodnjih mesecih.

Voda in mir

Fokus letošnjega svetovnega dneva vode – voda in mir – je bil voda na mlin slovenske vodne diplomacije, ki moč svojega delovanja in pobud črpa prav iz tega sklopa. Njeno gonilo je pozitivna izkušnja Slovenije z začetka tega tisočletja, ko je čezmejno vodno sodelovanje na območju razpadle Jugoslavije gradilo prve mostove sodelovanja, zaupanja in miru. Dvajset let po podpisu Okvirnega sporazuma o Savskem bazenu bo Slovenija oktobra letos gostila zasedanje Vodne konvencije, na mirovni potencial vode pa opozarja tudi v Varnostnem svetu.

Vodna problematika ni le simptom podnebnih sprememb, ampak – še bolj zaskrbljujoče – rezultat slabega upravljanja, vojn in konfliktov. Ker je voda življenje, služi kot priročno orožje. Uničenje jezua Kahovka je ogrozilo oskrbo z vodo za milijone ljudi, dotok vode v Gazo se je po napadu Hamasa na Izrael drastično zmanjšal. Zaščita vodne infrastrukture je v osrčju zaščite civilistov. Zanj si bo od konca maja prizadevalo novo zavezništvo držav, vzpostavljeno na pobudo Slovenije.

Čebele so naše prijateljice

S sloganom, pod katerim se oprasovalci pod taktirko slovenskega veleposlaništva v Bukarešti že tri leta vključujejo v romunski šolski sistem, se lahko slovenska diplomacija poistoveti v celoti. Ni je države, ki bi oprasovalsko agendo v svoje mednarodne aktivnosti vnašala tako sistematično in povezano kot Slovenija. Razglasitev svetovnega dneva čebel, mednarodna nagrada Zlata čebela in več kot 300 čebeljih projektov po svetu so lep izkupiček zadnjega desetletja, zaznati pa je skušnjavo, da na lovorikah zaspimo.

V vrtincu največje okoljske in prehranske krize zadnjega časa si čebele in drugi oprasovalci – skrbniki 90 % divjih rastlin in 80 % prehrabnih pridelkov – zaslužijo več pozornosti, tudi Slovenije. Slovenska čebelarska akademija potrebuje močnejši veter v jadra, čebelji sklad pa sredstva, ki bodo vsaj približno dohajala potrebe in povpraševanja. Majski mednarodni forum »Čebele za ljudi, planet in mir«, ki bo v Sloveniji potekal v soorganizaciji s FAO, bo dobrodošla priložnost za prevetritev idej in nov zagon oprasovalski agendi.

Na pragu evropskih volitev

V krogih okoljske diplomacije vlada zaskrbljenost. Vojne in geopolitična trenja odvrtačo politično pozornost in finančna sredstva v trenutku, ko jih okolje najbolj potrebuje. Hkrati krhajo mednarodno zaupanje in sodelovanje, ključno za reševanje kateregakoli globalnega izziva. Nezaupanje ustvarja tudi ploden teren za populistične glasove in pridobitne interese, ki na okoljskih temah razdvajajo družbo, globalno in lokalno, še posebej v sektorjih, ki bi v bitki za okolje morali delovati najbolj povezano, na primer kmetijstvo in varstvo narave.

Kolaps evropskega zakona o obnovi narave je zgovoren primer. EU ga je konec leta 2022 s fanfarami naznanila na COP15, pilila celi dve leti, potrdila v Evropskem parlamentu, nato pa pod pritiskom traktorskih protestov in prihajajočih volitev do nadaljnega umaknila z agende. Nova sestava Evropskega parlamenta bo verjetno še manj zelena, kar pod vprašaj ne postavlja le evropskega zelenega dogovora, ampak dinamiko multilateralnih okoljskih pogajanj, v katerih je EU kot varuh velikih ambicij in visokih standardov nepogrešljiva.

Kaj pa, če nam uspe?

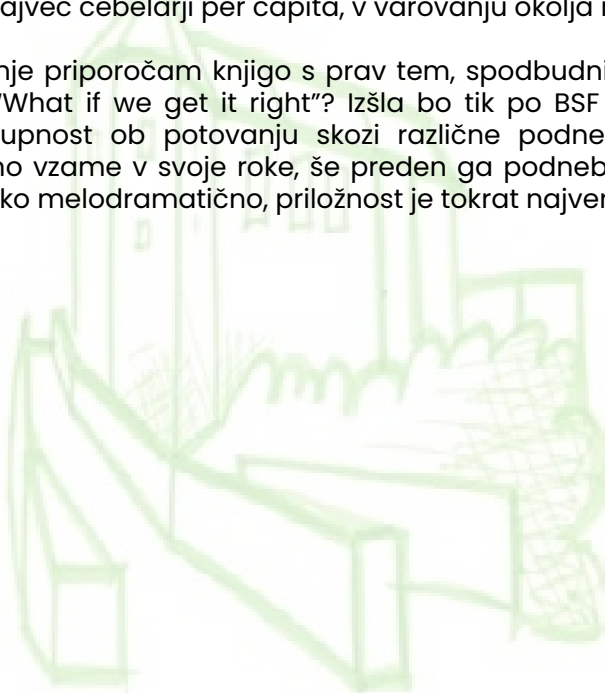
Kljub klavnim obetom ni prostora niti časa za pesimizem. Reševanje planeta je družben, vse bolj decentraliziran projekt. Družba pa se – ne glede na to, kaj se dogaja na oblasti – mobilizira v skladu s podnebno ekonomijo in preživetvenim nagonom. Ko je Trump odkorakal iz Pariškega sporazuma, je v ZDA zaživela koalicija We Are Still In z akterji, odgovornimi za polovico ameriških izpustov. Ko so se pogajalci na COP28 izgubljali v dilemi med postopnim opuščanjem fosilnih goriv in takojšnjim prenehanjem njihove uporabe, se je zunaj konferenčnih dvoran v prid podnebja sklepalo na tisoče dogovorov.

Večje kot je tveganje, večja je priložnost. Kakor velja za vse veje diplomacije, je tudi v okoljski diplomaciji najmočnejše gonilo pozitivna usmeritev – taka, ki s prstom ne kaže na grožnjo, ampak na priložnost; usmeritev, v kateri obnova in zaščita narave nista zgolj cilj, ampak pot do širših družbenih vrednot – globalnega zdravja, enakih možnosti, trajnostnega razvoja, miru in varnosti; usmeritev, ki v imenu trajnosti ne zapoveduje delovanja od zgoraj navzdol, ampak vključuje, povezuje in spodbuja delovanje od spodaj navzgor .

In prav v tej usmeritvi je po moji oceni največja moč slovenske okoljske diplomacije. Seznam skupin in zavezništev, v katerih delujemo, je impresiven. Prepoznani smo po svojem posluhu, proaktivnosti, pozitivnosti in povezovalnosti. Stališčem in pobudam dajejo moč naša verodostojnost (skrb za človeka in naravo je del našega DNK), doslednost (govorimo iz lastnih izkušenj) in ustvarjalnost (čebele omehčajo še največje okoljske skeptike). Ko se na vodni konferenci OZN pojavi predsednica republike z dvema ministroma, svet vidi, da mislimo resno.

Še vedno pa premalo izkoriščamo medresorski potencial. Diplomacija, tudi okoljska, pač ni odgovornost zgolj zunanjega resorja. Sanjam o dnevu, ko bo tudi Slovenija dobila strategijo podnebne zunanje politike in ko se bodo pod njo tako kot lani v Nemčiji – podpisali vsaj štirje ministri. Ko bodo tudi drugi resorji, ne le MZEZ in MOPE, napolnili razvojni sklad in ko bomo v čebeljem skladu dodali še eno ničlo. Ko Sektor za globalne izzive in Zelena skupina ne bosta razpadala ob vladnih menjavah in ko bo celotna Slovenija, država z drugim najvišjim deležem zaščitenega ozemlja in največ čebelarji per capita, v varovanju okolja resnično enotna.

Do takrat pa vam v branje priporočam knjigo s prav tem, spodbudnim naslovom, ki je onkraj okoljskega fatalizma – “What if we get it right”? Izšla bo tik po BSF in ravno pravi čas pred COP29, da globalno skupnost ob potovanju skozi različne podnebne scenarije strezni in spodbudi, da svet končno vzame v svoje roke, še preden ga podnebne spremembe napišejo na novo. Naj se sliši še tako melodramatično, priložnost je tokrat najverjetneje res zadnja.

BLEJSKI STRATEŠKI FORUM ZA MLADE – KJER SE KUJEJO NOVE IDEJE

Glavno poslanstvo Blejskega strateškega foruma, vodilne mednarodne konference v Srednji in Jugovzhodni Evropi, je izmenjava mnenj in iskanje idej za premagovanje sedanjih in prihodnjih izzivov. Da je aktivna vključitev mladih ključna za doseganje ciljev konference, so organizatorji, Ministrstvo za zunanje zadeve Slovenije in Center za evropsko prihodnost, prepoznali že pred 14 leti, ko je bil prvič izveden Blejski strateški forum za mlade (Young Bled Strategic Forum).

Young BSF 2023/Avtor: Kraftart

Blejski strateški forum za mlade je mednarodna konferenca za mlade voditelje, stare od 18 do 35 let, aktivne na mnogih področjih – od politike, aktivizma in diplomacije do podjetništva, raziskovalnega sektorja – ter mlade vplivneže. Njihov skupni imenovalec je, da so zavezani ustvarjanju boljšega sveta.

Po podobnem sistemu kot na Blejskem strateškem forumu tudi mladi udeleženci razpravljajo, premišlujejo in iščejo odgovore na pomembna lokalna in globalna vprašanja v pogovoru s svojimi vrstniki ter odločevalci, predstavniki akademske sfere, civilne družbe in podjetji. Vsako leto je v ospredju drug globalni izziv, ki predstavlja osrednjo tematiko dogodka, okoli katerega so oblikovane interaktivne razprave, delavnice, seminarji in simulacije. Teme, zajete pod naslovom konference, so bile v preteklih izvedbah vloga mladih v družbi, izzivi demokracije, trajnostna varnost, vloga zaupanja in druge.

Young BSF 2023/Avtor: Kraftart

Prva izvedba Blejskega strateškega foruma za mlade je bila organizirana leta 2011 pod naslovom The Power of the Future. Ustanovljen je bil v želji po povezovanju ambicioznih študentov in bodočih mladih strokovnjakov z diplomatskega in akademskega področja v Evropi in Sredozemlju. Od skromnih začetkov v obliki enodnevnega stranskega dogodka Blejskega strateškega foruma je Blejski strateški forum za mlade zrasel v tridnevni dogodek, ki tradicionalno poteka pred začetkom Blejskega strateškega foruma. Naraslo je tudi število udeležencev – v sklopu izvedbe dogodka leta 2023 je bilo izmed 240 prijavljenih izbranih 42 mladih iz 25 različnih držav.

Blejski strateški forum za mlade je postal neločljiv del Blejskega strateškega foruma – ne le v imenu, ampak tudi v izvedbi. Vedno poteka v dnevih tik pred Blejski strateškim forumom, kar sodelujočim omogoča, da se udeležijo glavnega dogodka, v katerega se lahko tudi aktivno vključijo. Nekateri mladi udeleženci imajo možnost nastopiti na izbranih panelih in tako v razprave vnesti tudi perspektivo mladih strokovnjakov. Kako mlade še bolj aktivno vključiti v Blejski strateški forum in zagotoviti, da bodo njihovi pogledi, dileme in ideje slišani, pa je del stalnega razvoja tega foruma

BLEJSKI STRATEŠKI FORUM

Na letošnjem, že 19. forumu, prav zato uvajamo nekaj novosti. Mladi bodo še naprej imeli možnost sodelovati v razpravah Blejskega strateškega foruma. Koliko mladih in kateri, je vedno odvisno od profila prijavljenih in vsebine razprav, vse to pa v želji, da jih je čim več – sploh tam, kjer to prispeva h kakovosti razprave. Z letošnjim letom bodo mladi v vseh razpravah prvi, ki bodo po zaključenih razpravah lahko postavili vprašanja ali podali svoje komentarje. Letos pilotno organiziramo tudi razprave Blejskega strateškega foruma za mlade za občinstvo Blejskega strateškega foruma ter tako sooblikujemo program glavnega dogodka z vsebinami in perspektivami, ki so bližje mladim.

Eno glavnih poslanstev Blejskega strateškega foruma za mlade je ustvariti in med sabo povezati skupino raznolikih, strastnih, bistrih in radovednih posameznikov, uspešnih na svojih področjih, ki želijo prispevati k izboljševanju sveta in med sabo izmenjati znanje in izkušnje ter sktati dolgoletna partnerstva in prijateljstva, ki bodo temelj za njihovo nadaljnje sodelovanje ter za sodelovanje s Slovenijo. Med udeleženci so študenti in predstavniki akademskih ustanov, mladi zaposleni strokovnjaki, predstavniki nevladnih organizacij, vladnih institucij in zasebnega sektorja ter člani civilne družbe.

Blejski strateški forum za mlade je tudi preizkusni poligon za Blejski strateški forum. Organizatorjem nudi priložnost vpeljevanja in preizkušanja različnih, bolj interaktivnih pristopov in formatov ter vsebin razprav, ki na glavnem dogodku niso mogoči. Hkrati pa se na njem kalijo tudi bodoči udeleženci Blejskega strateškega foruma. Če mladi na svojem dogodku iščejo rešitve po načelu »od spodaj navzgor«, na Blejskem strateškem forumu to poteka bolj po načelu »od vrha navzdol«.

Organizacija Blejskega strateškega foruma za mlade je v domeni Centra za evropsko prihodnost, soorganizatorja Blejskega strateškega foruma, in programskega direktorja, ki tam deluje. Ta pripravi vsebino, ki jo uskladi z ekipo Blejskega strateškega foruma in Ministrstva za zunanje in evropske zadeve. Program je pripravljen tudi v sodelovanju s tujimi institucijami in partnerji, ki zagotavljajo tako vsebinsko kot finančno podporo, brez katere obstoj dogodka ne bi bil mogoč. Udeležba je za vse izbrane udeležence brezplačna, saj želimo, da je glavni kriterij kakovost udeležencev in ne njihova materialna zmožnost.

Letos bo Blejski strateški forum za mlade potekal med 30. avgustom in 1. septembrom na Pokljuki pod naslovom Restoring Common Ground, ki se navezuje na naslov krovnega foruma – Svet vzporednih resničnosti (A World of Parallel Realities). Udeleženci Blejskega strateškega foruma za mlade bodo iskali načine, kako te resničnosti zblížati, da bi lahko ponovno ustvarili prostor za pozitivno družbeno delovanje. Vedno bolj jasno postaja, da je razkorak med mnenji o najboljših pristopih k reševanju družbenih izzivov na najvišji ravni vedno večji, hkrati pa je tudi vedno manj strinjanja, kaj je materialno resnično in kaj politično sprejemljivo na najbolj osnovni ravni. To soglasje nujna skupna podlaga za pozitivno družbeno delovanje in reševanje skupnih izzivov. Danes se zdi, da se naše resničnosti vse manj srečujejo, kar omejuje skupna izhodišča in onemogoča reševanje najbolj perečih izzivov.

Organizatorji in udeleženci Young BSF 2023 z ministrico Fajon
Avtor: Kraftart

REPUBLIKA SLOVENIJA JE 22. MAJA 1992 POSTALA 176. ČLANICA OZN

Proces osamosvajanja Slovenije in uveljavljanje njene državnosti se je končal z včlanitvijo v Organizacijo združenih narodov. Slovenija je tako 22. maja 1992 postala 176. država članica te organizacije. Dokončno je bilo potrjeno, da je naša država suverena, enakopravna in polnopravna članica mednarodne skupnosti. Z včlanitvijo v OZN je bila tudi v mednarodnopravnem pogledu uveljavljena pravica slovenskega naroda do samoodločbe.

Prošnjo za včlanitev je Slovenija – kot prva od držav naslednic nekdanje SFRJ – vložila 5. maja 1992. To je storila s pismom takratnega predsednika Milana Kučana, v katerem je tedanjemu generalnemu sekretarju OZN Butrosu Butrosu Galiju naznanil, da demokratično izvoljena vlada Republike Slovenije v celoti izvršuje nadzor nad svojim ozemljem ter izvaja miroljubno politiko v skladu z načeli in cilji OZN.

Tu objavljamo kopijo prvih dveh strani telefaksa, prvega pisnega sporočila Sloveniji, ki vsebuje seznam podpisov veleposlanikov tistih držav članic OZN, ki so na predvečer glasovanja deponirale svojo podporo novi članici – Republiki Sloveniji.

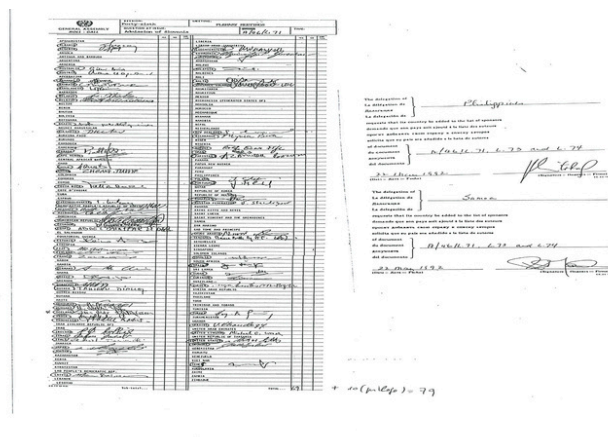
Kot zanimivost dodajamo, da je dokument pridobil nekdanji veleposlanik (in dolgoletni namestnik zunanjega ministra) Ignac Golob, in sicer s pomočjo novinarske izkaznice OZN. Ignac Golob, ki je od leta 1952 zasedal najvišje položaje v nekdanji jugoslovanski diplomaciji (leta 1991 je odstopil kot veleposlanik v Mehiki in se vrnil v Slovenijo), je bil namreč v tistem ključnem obdobju neuradni predstavnik tedaj še mednarodno nepriznane Republike Slovenije na sedežu OZN v New Yorku in uradno dopisnik časnika Dnevnik (kolumniste priloge Zelena pika do leta 2000). Kot lahko o tistem času med drugim preberemo v članku »V spomin: Ignac Golob« te novinarske hiše (M. Lesjak, 13. november 2002)[1]: »Jugoslovanom to ni bilo všeč,« je Golob zapisal deset let pozneje. »Še vedno so imeli precej trden mednarodni položaj in razmeroma dobre zveze. Uspelo jim je prepričati protokol OZN in policijo OZN, naj me poskusijo odstraniti iz prostorov Združenih narodov. Jugoslovanski diplomati so se z veleposlanikom vred posedli v prvo vrsto, da bi opazovali dogajanje. Ni jim uspelo. Uradnik protokola je bil razočaran, toda postavna policista sta spoštovala mojo novinarsko izkaznico.«

Za članstvo Slovenije v OZN je bil predpogoj, da jo prizna večina svetovnih držav, posebej pa članic EU in stalnih članic Varnostnega sveta OZN. Čeprav so nekatere države, zlasti Avstrija in Nemčija, odkrito podpirale slovenska osamosvojitvena prizadevanja, sta bila Zahod in mednarodna skupnost v začetku do tega procesa zadržana – zaradi skrbi in negotovosti glede posledic razpada Jugoslavije. In številne zasluge za vzpostavitev mednarodno priznane državnosti v skladu z mednarodnim pravom pripadajo aktivni in angažirani diplomaciji novonastale države. Ta je v tistem ključnem času na čelu z ministrom za zunanje zadeve dr. Dimitrijem Ruplom uspela s trdim, zavzetim in ciljno usmerjenim delom odigrati prepoznavno vlogo na mednarodnem parketu ter mednarodno skupnost prepričati v zaščito vitalnih slovenskih interesov.

V spomin na ta dogodek 22. maja zaznamujemo dan slovenske diplomacije.

Slovenska delegacija v generalni skupščini OZN na dan včlanitve Slovenije v OZN
vir: arhiv MZEZ RS

Seznam podpisov veleposlanikov/stalnih predstavnikov pri OZN
vir: arhiv MZEZ RS

1] Dostopno na: <https://www.dnevnik.si/36202>.

DKP – TOKRAT IZBRANO

SCI_ART: PRODORNA SLOVENSKA POBUDA JAVNE DIPLOMACIJE V OTTAWI

Simpozij SCI_ART v Ottawi je bil prvič izveden lani kot projekt veleposlaništev Slovenije in Nemčije ter galerije SAW. Pozneje sta se projektu pridružili še Danska in Avstrija. Dogodek spodbuja interdisciplinarni dialog ter povezovanje akademskih, kulturnih in znanstvenih deležnikov.

Reklamni plakat festivala/CGP: Stef Efsthathiou
Avtor: Veleposlaništvo Ottawa

Letos je sodelovalo že deset držav, med njimi Francija, Norveška, Irska, Bolgarija, Kanada in Južna Koreja. Simpozij je postal eden ključnih mednarodnih kulturnih projektov v Ottawi.

Program SCI_ART se posveča aktualnim družbenim temam ter združuje znanstvene in kreativne možnosti za reševanje sodobnih izzivov. Z interdisciplinarnim pristopom omogoča raziskovanje vpliva tehnološkega napredka, okoljskih sprememb, etičnih dilem in družbenih vprašanj.

275 mest za udeležbo na panelnih razpravah simpozija je bilo razprodanih 10 dni pred dogodkom, vseh programov in dogodkov povezanih s projektom pa se je udeležilo okoli 1000 obiskovalcev. S tem je SCI_ART postal največji tovrstni dogodek v Ottawi ter ena ključnih platform za povezovanje na področju tehnologije, znanosti in umetnosti v državi. Poleg panelnih razprav, srečanj mreženja, delavnic in pogovorov z umetniki so bile v sklopu projekta postavljene štiri vrhunske razstave s projekti virtualne resničnosti, zvočnimi instalacijami in intermedijskimi vsebinami.

Projekt, za katerega je lani dalo pobudo Veleposlaništvo Slovenije v Ottawi, tako pridobiva vedno večji zagon. Simpozij se že vključuje v kurikulum lokalnih univerz, druga mesta pa izražajo interes za razširitev dogodka tudi k njim. Gre za izjemno prodoren projekt Slovenije v Kanadi, ki ima potencial za nadaljnji razvoj in promocijo Slovenije kot zaupanja vredne države na področju povezovanja znanosti, kulture in tehnologije.

Letos sta Slovenijo na simpoziju zastopali dr. Maša Jazbec (Tehnopark Celje, Katapult Robotika) in Valerie Wolf Gang (MORS). V preteklem letu pa so bili udeleženci iz naše države dr. Matija Strlič (UL, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo), Borut Jerman (Mreža RUK, PiNA) in Aleksandra Bajde (Dunajski inštitut za kulturo in trajnostni razvoj).

Utrinki s simpozija
Avtor: Curtis Perry

ZADNJA STRAN

MALO NAZAJ IN MALO NAPREJ

USPEŠNO OPRAVLJENO

- 29. marec: 20. obletnica članstva Slovenije v Natu
- 9. april: izvolitev Slovenije v Izvršni odbor Unicefa za obdobje 2025–2029
- 1. maj: 20. obletnica članstva Slovenije v EU
- 9. maj: uradna proslava ob 20. obletnici članstva Slovenije v EU

PRIPRAVLJAMO SE

- 21. maj: dan odprtih vrat na Ministrstvu za zunanje in evropske zadeve
- 22. maj: dan slovenske diplomacije
- 22. maj: Dan Afrike
- 4. junij: konferenca "Umetna inteligenca – smeri razvoja in mednarodne sinergije"
- 24. junij: mednarodni dan žensk v diplomaciji
- 25. junij: dan državnosti

MISEL ZA KONEC

"Ko prehodiš vse poti, spoznaš deželo."
arabski pregovor

Diplomatski zvezek je informativno glasilo o diplomaciji, mednarodnih odnosih in globalnih dogajanjih. Izdan je le v elektronski obliki. Izhaja šestkrat letno (na 2 meseca).

Vsebina ni nujno odraz uradnih stališč Ministrstva za zunanje in evropske zadeve.

UREDNIKA: veleposlanica Sabina Stadler Repnik; NAMESTNICA UREDNICE: Marjana Prvinšek Bokal
AVTOR STALNE RUBRIKE "Bilo je...": v. Jožef Ciraj
TAJNICA UREDNIŠTVA: Klementina Goličnik
LEKTORIRANJE: Nanika Holz

NASLOV UREDNIŠTVA: MZEZ, Služba za strateško načrtovanje in analize
Grad Jable, Grajska 1, Loka pri Mengšu, 1234 Mengeš
Tel. 01 478 67 20, e-naslov: zan.mzez@gov.si
Izdaja: Maj 2024, ISSN 33023-9036

